

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 589/2013-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. októbra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť D. Š., S., zastúpenej advokátom JUDr. D. K., S., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Skalica č. k. 2 C 451/2008-174 z 31. januára 2012 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 9 CoD 28/2012-203 z 25. júna 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. augusta 2013 doručená sťažnosť D. Š., S. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. D. K., S., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom Okresného súdu Skalica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 C 451/2008-174 z 31. januára 2012 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 CoD 28/2012-203 z 25. júna 2013 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“ alebo „napadnutý rozsudok“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd rozsudkom zamietol návrh sťažovateľky, ktorým sa domáhala určenia, že ňou označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po rodičoch. Dôvodom zamietnutia návrhu okresným súdom bol nedostatok vecnej legitímácie účastníkov konania v rámci konania o určenie, v ktorom sa sťažovateľka domáhala ochrany svojich práv, k čomu okresný súd uviedol: *„Ak je viac dedičov, v čase od smrti poručníka do rozhodnutia o dedičstve sú považovaní za vlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva. Rozhodnutie súdu o tom, či určitá vec patrí do dedičstva, sa preto musí vzťahovať na všetkých dedičov, prípadne na ich právnych nástupcov. Všetci dedičia musia byť v takejto žalobe označení buď za žalobcov alebo za žalovaných. V návrhu navrhovateľky po zastavení konania voči navrhovateľom v 2. a 3. rade nie sú uvedení všetci tí, ktorí prichádzajú do úvahy ako dedičia. Nakoľko navrhovateľka po právoplatnom zastavení konania voči navrhovateľom v 2. a 3. rade opomenula uviesť ako ďalších účastníkov právnych nástupcov dediča, neb. V. R. a to V. R. a E. M., ktorí prichádzali do úvahy ako dedičia, z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie musel súd návrh zamietnuť...“*

Na odvolanie sťažovateľky krajský súd namietaným rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu a v celom rozsahu sa stotožnil aj s jeho dôvodmi.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv rozsudkom okresného súdu aj rozsudkom krajského súdu a v podstatnej časti svojej sťažnostnej argumentácie uvádza: «Okresný súd v Senici ako aj Krajský súd v Trnave sa dopustili nasledovných chýb, ktorými porušili jednak moje ústavné právo na súdnu ochranu a jednak moje ústavné právo vlastníť majetok...»

Neúplne zistili skutkový stav, pretože nevykonali navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností...

Obidva sudy sa vo svojich rozsudkoch vôbec nezaoberali nepochybne preukázanými skutkovými zisteniami, z ktorých jednoznačne vyplýva, že moji rodičia manž. M. a V. S. boli v čase ich smrti vlastníkami predmetných nehnuteľností a že tieto nehnuteľnosti neprešli dedičským konaním...

Rozhodnutia obidvoch súdov vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia veci. Sudy nesprávne právne posúdili otázku legitimácie účastníkov...

Súd ekvilibristicky potom svoje rozhodnutie „zdôvodnil“ /úvodzovky, pretože to nie je správny právny dôvod/ ustanovením § 91 ods. 2 OSP, pretože účastníkmi konania neboli deti druhého manžela V. R. predtým S., teda deti V. R. menovite V. R. a E. M. r. R. To je veľmi nesprávny právny názor a formalistický výklad tohto ustanovenia. Týmto formalistickým a nesprávnym výkladom ustanovenia § 91 ods. 2 OSP ma sudy pripravili o možnosť domáhať sa svojich práv teda bolo porušené moje právo na súdnu ochranu... Takisto sudy porušili moje ústavné právo vlastniť majetok...

Je pravda, že V. R. predtým S. zomrela ako manželka V. R. Ten zomrel až po jej smrti a jeho dedičmi boli jeho dve deti V. R. a E. M. r. R. Ani jeden z týchto jeho dedičov však nepochybňuje moje nároky, o čom svedčí tá skutočnosť, že pôvodne podali návrh aj oni. Pretože nemali žiadny záujem o garáž; nemali ani naliehavý právny záujem na určení, že táto patrí do dedičstva vzali návrh späť a súd... konanie podľa § 96 ods. 1 OSP voči navrhovateľom v 2. a 3. rade zastavil. Keďže títo účastníci nijako nepopierali moje práva a späťvzatím návrhu prejavili skutočnosť, že na veci nemajú žiadny záujem, tak nebol dôvod na podanie návrhu proti nim. Moje práva popierali len odporcovia 1, 2, a 3, a preto návrh smeroval proti nim. Navyiac znovu opakujem tú skutočnosť, že pôvodne podali návrh aj V. R. a E. M.

Za týchto okolností neobstojí a teda je nesprávny právny názor uvedený a odôvodnený v rozsudku KS Trnava 9 CoD 28/2012 na str. 4 tretí odsek o nerozlučnom nútenom spoločenstve účastníkov. Opakujem, že sa jedná o formalistický a nesprávny výklad ustanovenia § 91 ods. 2 OSP, ktorým boli porušené moje ústavné práva a to jednak ústavné právo na súdnu ochranu a jednak ústavné právo vlastniť majetok...»

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Rozsudkom Okresného sudu v Skalici 2 C 451/2012 zo dňa 31. 1. 2012 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave 9 CoD 28/2012 zo dňa 25. 6. 2012 bolo porušené právo D. Š. r. S. na súdnu ochranu zakotvené v čl. 46 Ústavy SR a právo vlastníť majetok zakotvené v čl. 20 Ústavy SR.

Rozsudok Krajského súdu Trnava č. 9 CoD 28/2012 zo dňa 25. 6. 2013 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

D. Š. sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia, ktorú je Krajský súd Trnava povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. D. K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd

na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, je založená na základe princípu subsidiarity. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní

sťažnosti zistí, že sťažovateľka sa môže domôcť ochrany svojho základného práva alebo slobody využitím jej dostupných a aj účinných právnych prostriedkov pred iným orgánom verejnej moci, odmietne takúto sťažnosť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na prerokovanie (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa namietaným porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľky je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

O ochrane práv sťažovateľky, ktorých porušenie namietala vo vzťahu k rozsudku okresného súdu, mal právomoc rozhodovať v odvolacom konaní krajský súd. Vzhľadom na uvedenú zásadu subsidiarity preto nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať rozsudok okresného súdu a ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi

bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a tiež by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Vychádzajúc z uvedených právnych názorov ústavný súd na účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti preskúmal namietaný rozsudok krajského súdu.

Po preskúmaní rozsudku krajského súdu ústavný súd argumentáciu sťažovateľky nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť ústavnú udržateľnosť záverov krajského súdu. Ústavný súd nezistil, že by krajským súdom aplikovaný postup pri zistení a hodnotení skutkového stavu veci a pri ustálení právnych záverov mohol zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do namietaného rozsudku v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil, že by posudzovaný rozsudok krajského súdu bol svojvoľný alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobený v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou, či nedostatočne odôvodnený.

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd sa v napadnutom rozsudku dostatočne vysporiadal s odvolacími námietkami sťažovateľky uvedenými v jej odvolaní proti rozsudku

okresného súdu a dôsledne sa vysporiadal s otázkou okruhu účastníkov konania, keď uviedol:

„Odvolaací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku a celého obsahu spisového materiálu dospel k záveru, že súd prvého stupňa zistil v potrebnom rozsahu skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, ako aj vec správne právne posúdil...“

Odvolaací súd poukazuje na zákonnú dikciu ust. § 91 ods. 2 OSP, ktorá rieši spoločné práva a povinnosti účastníkov konania s tým, že pokiaľ ide o také práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, platia úkony jedného z nich i pre ostatných. Nerozlučným spoločenstvom účastníkov je taký stav, kedy možno konštatovať, že procesným dôsledkom tohto spoločenstva je to, že rozhodnutie sa týka všetkých spoločníkov s rovnakým výsledkom, práva a povinnosti spoločníkov sú nerozlučné a procesné dôsledky rozhodnutia sa týkajú všetkých spoločníkov, čoho dôsledkom je aj to, že procesný úkon niektorého zo spoločníkov, sa týka všetkých účastníkov konania. Dôsledky nerozlučného spoločenstva vyplývajú z hmotnoprávneho vzťahu účastníkov bez zreteľa na ich vôľu a je to v zásade nútené spoločenstvo. Odvolaací súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/120/2009, z ktorého vyplýva, že určovací návrh spočívajúci v tom, že vec patrí do dedičstva po poručiťelovi a poručiťel ju vlastnil v okamihu svojej smrti, môže uplatňovať a je vecne legitimovaný ten, koho práv a povinností sa takéto určenie týka, t. j. poručiťelov dedič. V prejednávanej veci Najvyšší súd skonštatoval, že medzi účastníkmi ide o nerozlučné spoločenstvo, avšak v prípade, ak poručiťel zanechal viac dedičov, a ak nebolo dedičstvo medzi nimi ohľadne veci, o ktorú ide v Občianskom súdnom konaní vedenom s inou osobou ako dedičom (ktorá nie je poručiťelovým dedičom) vypořiadané. Za stavu, že v pôvodnom dedičskom konaní nebol tento majetok známy a nebol predmetom dedičstva a nebol v konaní o dedičstvo prejednaný, sú do vypořiadania dedičstva ohľadom tejto veci všetci dedičia považovaní za vlastníkov tejto veci a z právnych úkonov týkajúcej sa tejto veci, sú oprávnení a povinní voči iným osobám spoločne a nerozdielne tak, ako to predpokladá ust. § 91 ods. 2 OSP.

Obdobne sa v súvislosti s pasívnou vecnou legitimáciou dedičov vyjadril vo svojom rozhodnutí najvyšší súd vo veci sp. zn. 1Cdo/183/2009, podľa ktorého podstatným je

okolnosť, že v prípade prejednávania dedičstva dedičský súd nemôže uložiť, aby dedičia podali žalobu zameranú na odstránenie spornosti, pokiaľ účastníci samotní sú rozporní v tvrdení, či vec patrí alebo nepatrí do dedičstva. Občiansky súdny poriadok predpokladá, že vo vzťahu k sporným aktívam a pasívam sa budú dedičia svojich práv domáhať žalobou samostatnou, a to mimo konania o dedičstve tak, ak je to v prejednávanej veci. Pokiaľ sa v konaní o dedičstve vyskytne rozpor o tom, čo patrí do dedičstva po poručiťovi, je procesným nástrojom prípustným na riešenie tejto okolnosti výlučne žaloba na určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, pričom o tejto žalobe rozhoduje súd v sporovom konaní, ktorého účastníkmi sú všetci dedičia, a to či už na strane žalobcov, alebo žalovaných. Pre takéto sporové konanie treba všetkých účastníkov konania o dedičstve považovať za nerozlučných spoločníkov podľa § 91 ods. 2 OSP (R 49/82, R 65/2003)...

Odvolačný súd konštatuje, že odôvodnenie prvostupňového rozhodnutia je dostatočné, logické, presvedčivé a právne správne, obsahuje odpovede na všetky relevantné právne otázky v konaní vznesené a bolo vykonané aj dokazovanie plne v súlade s procesnými zásadami formulovanými v OSP, čím súd prvého stupňa dospel k zisteniu pravdivého obrazu skutkového stavu a na tomto základe dospel k správnym právnym záverom.

Z uvedených dôvodov odvolačný súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa ustan. § 219 ods. 1 OSP potvrdil a s poukazom na ustan. § 219 ods. 2 OSP svoje rozhodnutie odvolačný súd podrobnejšie neodôvodňuje s konštatovaním správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia...“

Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

Ústavný súd preto nezistil možnosť porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu a je naplnený dôvod

na odmietnutie sťažnosti v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd poznamenáva, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08).

Keďže ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, je len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavnoprocesnými princípmi z perspektívy ich možného porušenia (rovnako III. ÚS 316/2011).

Ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd sa pri aplikácii hmotnoprávnych ustanovení nedopustil protiústavnosti a jeho postup a rozsudok sú založené na ústavne konformnom výklade príslušných právnych predpisov. Ústavný súd preto odmieta podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sťažovateľky v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími jej nárokmi nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2013